

son enteniment que Déus poc --- jassia ço que la *ymaginació* no ho sàbia ni ho pusca *imaginar*: cor major és Déu en bonea --- que la *ymaginativa* en *ymaginar*», *Blanq.* (*Art de Contempl.*, *NCl.* III, 133.9, 133.22); també en altres textos de Llull, de Genebreda, de JoMartorell etc.; *imaginament* no tingué sentit gaire diferenciat: «per *majenament* <P, *esmaginament* B> somiat ni co ca<I>lament espirat», *VidesR*, f° 83r1 (n. 26, trad. *aut imaginatorie somniatur*, 220.29).

Mentre que Ramon Llull marca una distinció de matís envers la *imaginativa* (com veiem supra); també *Blanq.* (*NCl.* III, 101.24); «sentiment --- n'i ha altre que-s diu *aestimativa*, lo qual del que-s conserva en la *ymaginativa* forma certes rahons --- y esta espècie de *ymaginativa* conserva en la *ymaginativa*», OPou (*ThPu.*, 282); Belv., Lab. 1840. *Imaginatiu*, -iva, adj. [Lacav.]; *imaginativitat*, *Imaginatura*, *Imaginable* [Lacav.]; *imaginabilitat*; *inimaginable* [Lab. 1840]. *Imaginador*, *Imagineria* [Lab. 1840]. *Imaginal*, *Imaginança*.

Imaginari [Lacav.]; Coromines, *Les Presons Imaginàries*, 1897-9; *imaginàriament* ja en el *Curial*; *imaginària* f. [Lab. 1840, *guàrdia* ~: abreuament de *sentinella imaginària*, que començà per ser la que posaven a les casernes per guardar de nits la cambra on hi havia les imatges religioses]; en el S. XIX havia pres en general el sentit de 'sentinella que fa la guàrdia de nits en un quarter de tropa': quan Coromines va escriure el seu llibre (també publicat, trad. d'ell mateix al cast., 1899), ja era un mot vell, al qual es refereix en l'obra, i que per ventura contribuï a crear en el seu cap la idea d'una obra d'imaginació moral-filosòfica i fantàsica, entreteixida amb els fets reals de la seva captivitat en un castell. De l'antic i vulgar (*em*)*maginar* (supra) es derivaren *magí* [Lab. 1840, com a mot familiar, i ja c. 1800, B. de Maldà]: «amb lo qual logro de dormir, lo *magí* no el molestaria tant» i fins en plural: «sa tristesa que el molesta, ja<ha>temps, d'escripulis i impertinents *magins* al cap» (*Coll. B. V.*, 235, 221).

El llatí *imago* es degué derivar d'un verb pre-literari **imari*: d'aquest, com a freqüentatiu, s'extragué *imitari* 'reproduir, representar, imitar, estergir', el qual romangué en la llengua literària llatina, i que deixà descendència popular en altres llengües romàniques (sobretot RE-IMITARI > cast. *remedar*, *arrendar*), i en la nostra es mantingué en forma sàvia: «ma gran esmena / del temps perdut / no conegut, / si la t recite, / creu, sols *imite* / lo publicà, / qui esplicà / son falliment / tot humilment: / no pas com féu / lo fari-scu / va, gloriós», JRoig (*Spill*, 15748); freqüent en la forma *emitar* en JoMartorell: «moltes voltes voler *emitar* als bons de enteniment e de enginy és stat profitós», «qui fa son poder de *emitar* al mestre de la sciència, no fa poc» (Ag. II, 27, 166; i encara I, 631; II, 187); *imitació* [DTo. 1647, i en les traduccions catalanes de l'obra de Kempis, la primera de 1482, per Miquel Pèrec]; *imitable* [Lacav.]; *inimitable* [Belv.]; *inimitabilitat*, *Imitador* [Lacav.]; *imitatiu* [Labèrnia 1888].

IMBÈCIL, pres del ll. *imbecillīs* 'dèbil a tot ser-ho', segurament per conducte del fr. *imbécille*. □ 1.ª doc.: *imbecillo*, Lacav.; *imbècil*, Lab. 1888.

En llatí tant *imbecillus* com *imbecillis* són clàssics, aquell més corrent. Ja en llatí s'aplicà algunes vegades a la debilitat d'esperit, però només com a extensió de l'acc. física. En francès no sols el mot s'usa des de més antic [S. xv], sinó que sempre hi ha estat d'ús més general i popularitzat; i allà l'acc. moderna ja es troba en Racine, per més que no s'hi vagi generalitzar fins al S. XVIII; en castellà ja apareix algunes vegades des de 1524, però el *DAut.* encara el declara poc usat. És clar que accentuar *imbècil* fou una imbecilitat (causada precisament pel fet de manllevar-lo del fr.), però essent així que tothom està d'acord que no té remei, em sembla una actitud poc reflexiva declarar que *imbècil* és només tolerable («habitual») i que s'hauria de dir *imbecil*; cf. *DECH*.

DERIV.: *Imbecilitat* [Lacav.; un cop ja c. 1500 amb el significat llatí].

Imberbe, V. *barba* *Imbibició*, V. *beure* *Imblet*, variant fonètica d'AMBLET, que hauríem hagut d'indicar allí, però que no aporta nova llum a la història del mot, car el pas de *amz* a *emz* és de trivial freqüència i la pronúncia d'aquest com a *im-* no ho és gaire menys (cf. *indret*, *inrevés*, *infant* etc.) *Imbornal*, V. *embornal*

IMBRICAT, pres del ll. *imbrīcatus* 'disposat a manera de teula', derivat de *imbrex*, -icis 'teula'. □ 1.ª doc.: 1905, Bulbena.

DERIV.: *Imbricatiu* [DOrt.]. *Imbricació*.

IMBUIR, pres del ll. *imbūere* 'abeurar', 'embeure, amarar', 'penetrar (d'alguna cosa), inculcar'. □ 1.ª doc.: c. 1425, Felip de Malla.

També Gaspar Calaf ve a repetir la mateixa frase de F. de Malla (*AlcM*), que devia ser lloc comú de la predicació catalana en llatí: «Contemplant la nafra - qui 'l costat obria, / transformat ab ella - per amor intensa, / *imbuu* l'entendre - la <lleg. ob?> bondat immensa, / que són lo registre - de doctrina via», JMBover, *BiEscrBal.* I, 136.8.7.

DERIV.: *Imbuible*, *Imbuïment* 'superstició': «no són més que *imbuïments* que només creuen los ximples», Moreira (*Folkl. Tortosí*, p. 94).

Imitable, *imitació*, *imitador*, *imitar*, *imitatiu*, V. *imatge* *Immaculada*, *immaculat*, V. *màcula* *Imman-cable*, V. *mancar* *Immanència*, *immanent*, V. *permanent*

IMMANITAT, pres del ll. *immanītas*, -atis, derivat d'*immānis* 'atroc, horrible', 'immens, enorme'. □ 1.ª doc.: 1575-1704 (*DAG*).

Immansuet, V. *mansuet* (MANS) *Immarcible*, *immarcible*, *immarcivol*, V. *marcir* *Immarjullable*, 60 V. *marjull* *Immaterial*, *immaterialitzar*, V. *matèria*